

БЕЛАРУСКАЯ КРЫНІЦА | BIEŁARUSKAJA KRYNICA

Palityčnaja, hramadzkaaja i literaturnaja hazeta.

Adras Redakcyi i Administracyi:
WILNIA, ZAWALNAJA 1-1 (Wilno, Zawalna 1-1).
Redakcyja adčyniena ad 9 hodz. ran. da 4-aj uwieč.

HAZETA WYCHODZIĆ RAZ U TYDZIEŃ.

„Biel. KRYNICA“ kaštuje na hod—4 zał., na paŭhoda — 2 zał., na 3 miesiacy—1 zał. Zahranicu ūdwaja daražej.
Ceny abwiestak pawodle ūmowy.

„Нацдэмаўшчына“.

Маючы магчымасць праглядаць выдавецтвы Савецкай Беларусі, ад 1930 году ў гэтых выдавецтвах будзем часта сустракацца з словам і загаловамі артыкулаў і кніжак «нацдэмы», «нацдэмаўшчына», «нацдэмаўскі» і т. п. Ад часу да часу сустракаемся з гэтымі словамі і тут, у нашых выдавецтвах, але дагэтуль ніводная беларуская часопіс у Вільні не напісала абшырнейшага артыкула на тэму «нацдэмаўшчыны». Гэтыя словы і паняцці і іх значэнне бяз сумліва застануцца ў гісторыі беларускага адраджэнскага руху, як важны момант гістарычны, які будзе станаўдзіць аддзельную эпоху.

«Нацдэмаўшчына» азначае нацыянальны дэмакратызм, які прызнае роўныя правы ўсім грамадзянам краю, не вядзе класавай барацьбы і не прызнае дыктатуры. Дзяржавай кіруе прадстаўніцтва ўсіх слаёў грамадзянства. Слова «нацыянальны» падкрэслівае значэнне нацыі ў данай дзяржаве, якая надае ёй спецыфічны нацыянальны характар.

Мы ведаем з гісторыі беларускага адраджэнскага руху, што з першых сваіх крокаў ён распачаў сваю адраджэнскую працу ў духу нацыянальна-дэмакратычным. У выніку гэтага ў 1918 годзе 25 сакавіка Беларусь была абвешчана вольнай і незалежнай дэмакратычнай рэспублікай. Бальшавікі, як ведама, завялі дыктатуру пралетарыята — гэта знача панаваўне гарадскога пралетарыята над сялянствам і над усімі слаямі грамадзянства. Адначасна імкнуцца яны ў жорсткай барацьбе да знішчэння ўсіх класаў фізічна і духова.

Вось-жа трэба нам помніць, што Беларусь, як нацыя, зьяўляецца бяскрысавай. Беларуская нацыя складаецца з адной класы сялянскай, — безземельнага, малаземельнага і сярэдняцкага сялянства. Абшарніцтва, кулацтва, чыноўніцтва, купецтва, духавенства і гарадскі пралетарыят і ім п. зьяўляюцца сягоння здэнацыяналізаванымі і за малымі выняткамі да беларускасці не прызнаюцца. Той кулак, чыноўнік, духоўнік і ім п., які ў сямнашніх варунках прызнаецца да беларускасці, напэўна не зьяўляецца ворагам сялянства, а дзеля гэтага няма патрэбы з ім змагацца. Наадварот, калі такі чалавек аддае свае ўслугі дзеля добра беларускай народнай справы, трэба

яго прывітаць шчырым сэрцам і супрацоўнічаць з ім.

Выходзячы з факту бескласавасці Беларусі, уся беларуская адраджэнская праца вялася і вядзецца ў кірунку барацьбы за інтарэсы нацыянальныя і адначасна сацыяльныя, не заваёўваючы спецыяльных правоў для чужога беларускай нацыі гарадскога пралетарыята. Беларусь сялянская змагалася адсамага пачатку сваёй барацьбы за поўныя правы сялянства, якое павінна само сваім дзяржаўным жыццём кіраваць. Тыя адраджэнцы беларусы, якія выходзілі з тых ці іншых слаёў беларускага грамадзянства, па 1918 годзе апынуўшыся пад панаваўнем бальшавіцкага пралетарыята, хоць у трудных варунках, надалей трымаліся сваіх паглядаў і змагаліся за роўнапраўе ў жыцці дзяржаўным беларускага селяніна. Гэтымі людзьмі, якія ўсімі сіламі баранілі беларускае народнае толькі-што адраджаючае аблічча ад маскоўска-інтэрнацыянальнага заліву, былі беларускія вучоныя, паэты, пісьменьнікі, грамадскія дзеячы і інш., якія шмат заслужыліся перад беларускім народам.

Вось гэтыя людзі за абарону беларускага народнага характару папалі ў няласку бальшавіцкага пралетарыята, які назваў іх «нацдэмамі», а дзейнасць іх «нацдэмаўшчынай» і контррэвалюцыяй, і жорстка з імі расправіўся, ссылаючы ў Сібір, Салоўкі і канцэнтрацыйныя лагеры на чужыне.

Як падае бальшавіцкая літаратура, «нацдэмаўскія» ўплывы праяўляліся ўва ўсіх галінах грамадскага, культурнага і палітычнага жыцця Савецкае Беларусі. «Нацдэмаўшчына», як пішучь бальшавікі, ў свой час была захапіўшы ў свае рукі ўсё жыццё Савецкай Беларусі; нават у жыцці партыйным К. П. (б) Б. (Камуністычнай Партыі Бальшавікоў Беларусі) яны — «нацдэмы» адыгрывалі першую ролю. Партыйнаму жыццю камуністычнай партыі надавалі лёкальны характар беларускі; інтэрнацыянальны камунізм да пэўнай меры, нацыяналізавалі, нагіналі яго да мясцовых абставінаў і патрэбаў, да беларускай псыхікі. Дзякуючы гэтаму іменна стварыўся шырокі магчымасці да працы на ніве беларускай культуры і навукі.

Пасля некалькіх яковага руйнавання і пустахэння ўсяго беларускага — сыны белару-

скага народу забраліся да падняцця занябанай раллі — паліны. Закіпела праца на ўсіх фронтах. Калі выказываўся недахоп сваіх беларускіх сіл да працы, дык былі запрашаныя чужыя вучоныя, якія беспасрэдна цікавіліся тэй ці іншай галіной беларускай навукі.

«Нацдэмы» ў першую чаргу звярнулі ўвагу на беларусізацыю краіны, якая ўсялякімі чужымі наплывамі была засьмечана. Дзеля гэтага пачалі прыгатаўляць вялікія кадры алпаведных працаўнікоў школьных, паварылі давучаючыя курсы курсы для вучыццалёў, чыноўнікаў і агулам працаўнікоў да дзяржаўнага апарату. З пачатку адчувалася вялікая патрэба падручнікаў па беларусазнаўству, дзеля гэтага пры Акадэміі Навук былі створаны адумасловыя камісіі дзеля апрацавання беларускіх падручнікаў і г. д.

Каб абараніць беларускую мову ад моцных чужацкіх уплываў і апрацаваць яе навукова, Акадэмія Навук пачала збіраць слоўніковыя матэрыялы з жывой беларускай мовы і старадаўніх беларускіх актаў. У выніку гэтага апрацаваны і выданы беларускія навуковыя і практычныя слоўнікі.

Ня менш заслужыліся «нацдэмы» для беларускага народу і ў іншых галінах бел. навукі.

На другім месцы стаіць галіна этнографіі Беларускай этнографія праз цэлыя вякі была выкарыстоўвана чужацкай «навукай» для чужых песна палітычных мэтаў. Маскалі на падставе беларускіх этнографічных матэрыялаў, прыводзячы расейскія паралелі, даказывалі, што «българословъ вѣтъ», што Беларусы — гэта «истинно русское племя Северо-Западного Края». Тое самае рабілі і польскія аматары этнографы. Дык тады, калі Беларусь быццам ужо стала «незалежнай» і, калі сканцэнтраваліся беларускія вучоныя сілы, паўстала неабходная патрэба зрабіць беларускую этнографію сапраўды беларускай і гэтымі ж матэрыяламі даць адпор чужацкім прэтэнсіям, даказаць самабытнасць і нацыянальную арыгінальнасць. Дзеля гэтага мэты Беларускай Акадэміі Навук распачала інтэнсіўную працу ў галіне беларускай этнографіі, высылаючы прыгатаваныя кадры беларускіх сабіральнікаў на вёску, каб уратаваць тыя асаблівасці беларускай народнай культуры, якая хутка гіне, дзякуючы новай струк-

туры палітычнай і гаспадарчай і ўплывам новай «культуры пралетарскай», якая бязлітасна зацірае ўсялякія сляды народных асаблівасцяў, робячы пакуль-што ўсё «единым і неделимым» пад пратэктаратам Крэмля.

У працягу некалькіх гадоў зроблена сапраўды колёсальная работа ў галіне этнографіі.

Далей ідуць галіны беларускай гісторыі, якую рэпрэзэнтаваў вучоны акад. У. Ігнатоўскі, гісторыя мастацтва, гісторыя літаратуры, мастацкае пісьменства і інш. Агулам праца ішла шчыльным тэмпам ува ўсіх галінах беларускай культуры і беларускага жыцця, не гаворачы ўжо аб навуках прыродазнаўчых.

Загледзіўшы гэтакі вялікі энтузіязм і сільны разгон беларускай культуры і бачачы тут небяспеку ўтраты беларускіх зямель, вялікадзяржаўніцкае і камуністычнае зыркае вока зачала біць трывогу, што на Беларусі маўнае нацыяналізм, што народ нацыянальна і палітычна ўсведамляецца і што ў кожную хвіліну, пры нагодзе, гатоў адарвацца «ад единой і неделимой матушки России». Гэтага сыгналу хавіла мясцовым агентам маскоўскага бальшавізму.

Яны пры помачы Г. П. У. хутка прыступілі да нячужана-жорсткай расправы над беларусамі. Назвалі іх шкоднікамі і здраднікамі пралетарскай дыктатуры, а дзеля гэтага пацягнулі да найвышэйшай адказнасці пралетарскай «справядлівасці». Да найвышэйшых размераў бальшавіцкая інквізіцыя дыйшла ў 1930 і 1931 г. г.; год 1932 быццам «перадышкай» быў, а ў 1933 годзе дабілі астаткі прадстаўнікоў беларускай навукі і людзей, працуючых для добра беларускай нацыі.

Цяпер, такім чынам, ва ніве беларускай культуры ў БССР бачым адно жажлівае пажарышча, дзе чужы, люты ведер раздзімухае папалішча — сляды працы беларускай мазольнай рукі.

Сяньня Беларускай Акадэміі Навук занятая выдаваўнем твораў Маркса, Леніна, Сталіна і інш.; друкуе так-жа жыдоўскія кніжкі, польскія, літоўскія, расейскія, латыскія, а беларускіх арыгінальных прац мала бачым. З некалькіх мясячнікаў, якія калісь за часоў «нацдэмаў» выходзілі, астаўся толькі адзін — «Полымя Рэвалюцыі» і той нічога беларускага не дае.

Сяньня нацыянальнае жыццё беларускае ў Савецкай Беларусі задушана, бо Беларусь сацыялістычная па зместу (душой), а нацыянальная толькі па форме (мовай). Але як відаць дык і формы ўжо пакінуць ня думаюць, бо папсулі значна нашу мову сваёй рэформай правапісу і граматыкі.

З вышэй сказанага хіба зусім ясна ўяўляем сабе „нацдэмаў“ і „нацдэмаўшчыну“. «Нацдэмаў» — гэта людзі, якія пасьвячаліся для беларускай народнай справы і якія сяньня пакутуюць у бальшанікоў, а „Нацдэмаўшчына“ — гэта іхняя дзейнасьць, якая будзе запісана залатымі літарамі ў гісторыі змаганьня за волюнасьць і незалежнасьць Беларускага Народу.

Дзе і што робіць Бр. Тарашкевіч.

Голасны з судовых грамадаўскіх працэсаў у Вільні Бр. Тарашкевіч, як ведаем, паехаў з польскай турмы ў Саветы з прычыны вымены вязьняў між Саветамі і Польшчай.

У Польшчы яго ўважалі за камуністычнага работніка і польскія суды яго засуджвалі на доўгагоднія кары ў вастрог за камуністычную дзейнасьць. Тарашкевіч на судах цвёрдзіў, што ён хоча дабіцца такой волі для беларускага сялянства і работніцтва ў Зах. Беларусі, якую сяляне і работнікі маюць у Саветах. Апрача гэтага, Тарашкевіч цвёрдзіў, што ў Саветах будзеца сапраўдны беларускі дом — Б.С.С.Р.

Бр. Тарашкевіч — беларус, і ня толькі палітык, але і беларускі культурнік, ён філэлэг.

У Савецкай Беларусі, як ведаем, па загаду з Масквы на кіраўнічых дзяржаўных становішчах і ў Акадэміі Навук робяць „беларускую“ дзяржаўную работу і „творцаў“ для беларусаў культуру жыды, палякі і расейцы. Тарашкевічу ўхваленым ім, калі яго судзілі ў Вільні, „беларускім доме“ — Б.С.С.Р., ані месца ані адпаведнай працы не знайшлося. Камуністы яго адразу адправілі ў Маскву, а цяпер памьсьцілі ў савецкім двары (совхоз), каля Масквы і далі там дворную работу; функцыі Тарашкевіча ў савецкім двары раўняюцца функцыям эканомы ў двары польскага пана ў Зах. Беларусі — ён вучыць там дворных парабкоў па кніжнаму араць, сеяць, касіць і сьвіней даглядаць.

Вось трагедыя беларускага інтэлігента ў Саветах. А гэты-ж факт не адзін.

„Діло“ піша ізноў хлусьню.

У 1931 годзе ў месяцы чэрвені „Діло“ зьмясьціла цэлы рад артыкулаў аб беларускім жыцці. У гэтых артыкулах было столькі перакручваньня фактаў, фальшывага асьвятленьня беларускіх падзеяў, а нават проста хлусьні, што гэта прымушала нас належа нарэзагаваць у гэтай справе. Было надрукавана ў другой украінскай часопісі „Новый Час“, цэлы рад артыкулаў, у которых асьвятлялася бесстаронна беларускае жыццё; гэтыя артыкулы погым былі надрукаваны і ў „Беларускай Крыніцы“. Нам не хацелася, каб украінскае грамадзянства было дрэнна павінфравана аб нас і наагул аб жыцці беларусаў пад Польшчай. Думаючы, што „Діло“ нясьведама тагды падало аб нас фальшывыя інфармацыі свайму грамадзянству, былі нават зроблены намі адумасловыя заходы ў рэдакцыі „Діла“, каб падобныя інфармацыі болей не зьяўляліся і ня сеялі звадкі паміж „Ділам“ і беларускім грамадзянствам. Аднак у прошлым і гэтым годзе „Діло“ надрукавала пару карэспандэнцыяў нібы свайго карэспандэнта з-пад Глыбокага, у которых беларускі рух падаваўся ў фальшывым і нават глумным асьвятленьні, цяпер маем ізноў факт, які сьведчыць, што „Діло“ далей вядзе сваю варожую да беларусаў лінію.

Справа ў тым што ў нумарох 153—154 гэт. году „Діло“ зьмясьціла два артыкулы пад загалоўкам „Горадні і яго выкопы“. У гэтых артыкулах нехта В. Кобринський апісвае апошнія выкопы ў Горадні і знойдзеныя там архэалёгічныя паметкі. Здавалася-б для сьціх: ну, што-ж такое, што п. Кобринський напісаў аб Горадні і яго старадаўніх паметках? Людзі пішуць ня толькі аб блізкіх выкопах, але інтэрасуюцца нават вельмі далёкімі ад Палестыны, Мэзопатамія, Эгіпет, ад гэтага нікому ніякай ня будзе шкоды, а толькі карысьць для навукі!

Каб жа толькі для навукі пісаў п. Кобринський, то мы былі-б толькі ўдзячны і яму і „Ділу“, але тут ідзе не аб навукі, а аб што іншае. Ідзе аб тое, што п. Кобринський пасунуў граніцу Украіны аж пад самую Горадню. Піша ён даслоўна так: „За князёўскіх часоў ляжала Горадня на украінска-літоўскай паграніччы“. Апроч гэтага ва ўсім артыкуле няма ані слова аб беларусах (хоць Горадня ляжыць на этнографічна беларускай тэрыторыі), няма ані слова аб уплывах і творчасці беларускай культуры (царква ў Каложы), а гаворыцца толькі аб уплывах Украіны і Кіеўскіх князёў, так што нясьведамы ўкраінскі чыгач, працятаўшы гэныя артыкулы, сапраўды можа падумаць, што наша Горадня над Нёмнам ёсьць украінскім горадам! Тут мы хацелі-б

толькі спытацца ў „Діла“ і п. Кобринскага, ці на тэрыторыі Украіны ёсьць хоць нешта падобнае з боку архітэктуры да Каложанскае царквы? А калі няма, то нашто пароць гэтакую пусьцячыну?

Калі-ж „Діло“ мае прэтэнсію да Горадні, апіраючыся на тым, што там у свой час сядзелі патомкі кіеўскіх князёў, то трэба прыпомніць „Ділу“, што гэта былі ня ўкраінскія князі, а Рурывічы, якія былі па ўсіх князёўскіх пасадах усходняй славяншчыны, апроч Полацка і наагул Беларусі, дзе панавалі Рогвалдавічы. Пашыраючы граніцы Украіны на падставе такога ці іншага ўплыву князёў кіеўскіх, „Діло“ можа палічыць „пагра іччам“ Украіны ня толькі Горадню, але і Маскву, і Суздаль, і Уладзімір на Клязьме, і нават эстонскі Юр’еў! Вось да якіх бліскучых рэзультатаў можа дайсьці „Діло“.

Калі яшчэ возьмем пад увагу і той факт, што п. Кобринський у гэных двух артыкулах вельмі многа гаворыць аб паметках, якія пакінулі па сабе ў Горадні польскія каралі, то чытаючы гэныя артыкулы можна дайсьці яшчэ і да такога вываду, што Горадня даўней была ўкраінскім горадам, а цяпер польскім — і то ня толькі ў дзяржаўным значэньні, але і этнографічным!

Уканды адно пытаньне: каму „Діло“ хоча прыслужыцца, падаючы такія „інфармацыі“ свайму народу, навуцы, ці каму іншаму? А можа хоча загнаць клін нязгоды паміж украінскім грамадзянствам і беларускім? Калі гэта апошняе, то паганую ролю ўзяло на сябе „Діло“ і ўважаем, што ўкраінскае грамадзянства павінна паклікаць да парадку свой штодзеньнік. Бо мы ўжо зрабілі ўсё, што толькі маглі.

ПАДЗЯКА.

Цэнтральны Урад Беларускага Інстытуту Гаспадаркі і Культуры і гэтым шчыра дзякуе гр-ну С. Паўловічу за ахвяраваныя ім у Музей Інстытуту:

1—4. чатыры фатаграфіі вершаў (з 1858—1864 г.) з альбому беларускага паэта нова-шляхоцкай пары Арцёма Дарэўскага-Вярыгі, 5. фатаграфію самога альбому і 6—7. два іншыя дакумэнты да гісторыі беларускага школьніцтва на захадне-беларускіх землях.

Цэнтральны Урад БІІК.
15 чэрвеня 1934 г.

„Biełaruskaja Krynica“
ў m-cy lipni wyjdzie z dataj 10 i 25-ja.

БЕЛАРУСКАЯ ХРОНІКА.

Зьезд Т-ва Беларускае Школы. На нядзелю 17.VI. с. г. быў назначаны зьезд сяброў ТБШ. Галоўная Управа гэтай арганізацыі абвесьціла аб зьездзе ў прэсе і паведаміла ўправы гуртоў ТБШ. На зьезд прыбыло ў Вільню з правінцыі, пераважна з Беластоку, каля 3 дзесяткоў сяброў і 3 прадстаўнікоў з Вільні. Вялейшчыну рэпрэзэнтаваў грам. Чартовіч, а Наваградчыну грам. Бычок.

Зьезд аднак не адбыўся; і паліцыя сьледчая ўсіх прадстаўнікоў з Беластоку, лікам каля 24, — некаторых на вуліцах Вільні, а некаторых у памешканьні, дзе меўся адбыцца зьезд, — затрымала. На інтэрвэнцыю ў паліцыю адказалі: сярод затрыманых няма аніводнага беларускага народніка, затрыманы ўсе камуністы.

Дык калі-ж адбудзецца зьезд ТБШ, які ачысьціў-бы там атмасферу?

Пачатак ліквідацыі беларускай філіі дзяржаўнай гімназіі ў Наваградку. Сярод беларускага грамадзянства ўжо даўно ходзяць чуткі, што польскія школьныя ўлады маюць ліквідаваць беларускую філію дзяржаўнай гімназіі ім. А. Міцкевіча ў Наваградку і гэныя чуткі находзяць пацьвярдзеньне. Даведваемся з пэўных крыніц, што сапраўды да ліквідацыі беларускай гімназіі ў Наваградку школьныя ўлады ўжо прыступілі. Школьная Кураторыя забараніла дырэкцыі гімназіі прымаць вучняў у першую класу на 1934-35 школьны год. Даведваемся так-жа, што ліквідацыя мае праводзіцца паступова — класа за класам і гэтак праз гадкі два да канца.

Словам, беларускае школьніцтва пад апекай польскіх школьных уладаў не пацярэеца і не разрастаецца, але звужаецца, гібе і занепадае.

Прадстаўленьне-канцэрт. У нядзелю 17 г. м. Бел. Студ. Саюз у Вільні ладзіў прадстаўленьне-канцэрт. На сцэне быў прадстаўлены жарт у 2-х актах Я. Хвораста „На поэтыччай вышыні“, а пасля хор пад кіраўніцтвам Р. Шырмы праяў некалькі беларускіх народных песняў.

Матуральныя экзамены ў віленскай беларускай філіі дзяржаўнай гімназіі ім. Ю. Славацкага скончыліся 20 г. м. З дапушчаных да экзаменаў 24 вучняў і двух экстэрнаў, здаło экзамін 25.

З выдавецкае нівы. Апошнім часам вышлі з друку:

„Na pokuci“ зборнік вершаў і баяк Я. Быліны. Кніжыца мае 72 бачыны, разьмеру васьмёркі. Выдавецтва Беларускага Інстытуту Гаспадаркі і Культуры. Цана 50 гр. „Dla czyjho dobra“ Д. Аніска, адбітка з „Chryścijanskaj Dumki“. „Шлях Моладзі“ № 6 за

Wincuk Adważny.

Chłapiec.

POWIEŚĆ.

V Marcuk. (Pracib).

Дык воў усіе парачхвіліане працувалі, што з бацкамі будзіе раформа — толкі нia wiedali, як пацніеца і чым кончыцца. А старaja, chudaja Ruzia — „babski starasta“ — užo daũno raskazywała ўсім babam pad kaściolam, što haspadynia byla „kutaja na ūsie čatry nahi,“ dyk zrobić, — kazała, paradak z kslondzowymi bačkami, jak sama zachocha.

— Ty moža dumaješ, — kazała Ruzia da kulhawaj Ahaty: — ty moža dumaješ, što ū Zawalacy kslondz Marcinoŭski probarščam, ha?

— Nu, a chto-ž, patwojemu? — pytałasia prastaduŭnaja Ahata.

— Ja tak i znała, što ty ničoha nia wiedaješ, — adkazała „babski starasta“ — tolki ty nikomu nie każy, a ja table rastłumaču, chto ū nas probarščam. U nas, bačyš, probarščam kslondzoŭskaja haspadynia! sama pani Paŭlina Paŭloŭskaja.

— Nia moža być — zakryčela Ahata: — jana-ž tolki baba.

— Fil baba — to baba, ale nie takaja, jak my z taboj:

— A jakaja?

— A wot takaja, što nie takaja: u jaje probaršč siadzić pad pantoflam, jana samoha dziekana — taho, što pamior — kaliści za nos wadzila, a dzlekanski arhanisty joj čyścić čarawiki. Dyk wot chto naša pani haspadynia! Tolki ty mučy, bo

7)

barani Boh, skažaš — dyk tedy prapała ja i cely naš babiniec! Ja jaje bajusia, jak ahnu haraščaha. Pośle hety samy sakret Ruzia paŭtaryła na wucha ўсім žabruščym babam pad kaściolam i ū dwaccaci chatach u mlastečku.

— Wiedajcie, maje mlieńkija, — kazała Ruzia, pryišoŭšy da Hanuli Jakubiči i Maryli Piotrowičyči za niejkim niby to intaresam: — wiedajcie, što naša pani haspadynia čuć čuć nia wyjechała z Zawalaki. Wiedajcie — probaršč čuć-čuć nia plakaŭ: ledź jaje zatrymaŭ, ledź upraśiŭ, — lapatała Ruzia, až zasapłasta.

— Nu, užo ž, waspani, nie machluj! — kazała Hanula i nie chaćela bołš takich plotkaŭ słuhać.

— Jakoje, ja machluj? čyśclustieńkaja praŭda, kab ja tak z hetaha miejsca nia zyšla! — taratočyla Ruzia.

— Roznyja kslondzy bywajuć — moža i praŭda, — kazała, napalawinu pawierajušy, Maryla.

— Wiedama, što praŭdal čwierdziła Ruzia: — užo byli i furmanki naniaty i kufry paskładany, a pośle niej jak probaršč adprasiŭ. Ja sama stajała na kalydory i ūsio čuła. „Astańsia, kaža, proša pani! budzieš, kaža, haspadyniaj, jak i byla. Ja, kaža, nia pušču wyjaždžać. A z bačkami, kaža, ja zrablu reformu takuju...“

— Jakuju reformu? — spytałasia jznoŭ Hanula.

— Ja-ž nia wiedaju, — kazała Ruzia: — moža iznoŭ stary pojdzie służyć da Pstrykuna?

— Heta užo čystyja plotki! — adrezała wostra Hanula.

— Ja-ž kazała — nia wiedaju, — hawaryła pakorna Ruzia: — dyk jak nia wiedaju, toj platka- wać nia budu.

I pajšla ū druhuju chatu, da Ahaty Matusewiczy. A tam zapiajała z druhoj noty, što byscam probaršč tak plakaŭ, jak haspadynia sabirałasia ū darohu, što až zachlipywałasia, i što hatoŭ byŭ jon u ruki caławać.

Tak, ci hetak, ale reforma byla patrebna. Nawiet sam stary Marcuk pračuwaŭ hetu reformu i achwotna na jaje pašoŭ, kab tolki zyjšci z wačej kslondzu i jahonaj haspadyni.

Była pry kłastary staraja dzieraŭlanaja laźnia. Stajała jana sabie z prakon wieku biez raboty: nihto ū joj nia myŭsia i nikomu nia byla patrebna. Haspadynia daũno napaminala probaršču, što možna było-b laźniu adnawić i „kahokolečy“ tam pasadzić. Probaršč dahetul nie dahadywałasia, kaho tudy pamiaścić. Ale woś chłapiec až žmiarkawaŭ i ūcieŭsia sam, što možna pasadzić tudy bačkoŭ. Šach-mach! i z staroj laźni zrabili nowuju chatku: padmurawali, padłatali, padpiorli — i chata wyšla charaščuj — maładuchaj.

Bački mahli tam haspadaryć, jak spadabajeca, i hawaryć pajakomu sabie zachochać. Mahli sabie malicca, skolki ūlezie. Jadu prykazaŭ im kslondz Marcinoŭski prynosić u chatku, dyk mahli sabie jeści, ci nia jeści — nihto im nie miašaŭ, ani cikawiałasia. Bačka moh kuryć swaju lulku choć i cely dzień... tolki-ž tabaku nia, byŭol Hety punkt u reformie byŭ čamuści prapuščany. Ale stary Marcuk postanawiŭ ab ništo syna bołš nie prasić. Dy i biez tabaku było niemahčymel...

Dyk woś pačaloŭsia zwyčajnaje żyćcio, ab katorym nia było-b čaho i kazać, kab nia toj tabak i nia taja haspadynia. Oj, tabak, tabak! trawa horkaja i licha, z katoraj wychodzić dym ahidny

м ц чэрвень 1934, часопісь белару-
скай моладзі.

„Chryścijanskaja Dumka“
№ 6, за чэрвень 1934 г., белару-
ская каталіцкая часопісь.

„Сама помач“ № 6, за чэр-
вень 1934, беларуская коопэратыў-
на-гаспадарчая часопісь.

Усё дастаць можна цераз бе-
ларускую кнігарню „Пагоня“: Віль-
ня, Завальная 1—1.

Zakrywajuc litoŭskija školy

„Viln. Rytjus“ Nr. 47 siol. h.
padaje nastupnuju zaciemku: „Hetymi
dniami wilenskaje praświetnaje tawa-
rystwa „Rytas“ atrymała ad Školnaj
Kuratoryi piśmo, u jakim pawiedam-
lajecca, što Kuratoryja ŭžo zakryła
pačatkawuju školu, utrymliwanyja
t-wam „Rytas“, u hetkich miastach
Horadzienskaha paw.: 1) u Randamo-
nach, 2) Mardasach, 3) Srutach, 4)
Bižach, 5) Ratnicy i 6) u Kapiniškach.

Školnaja Kuratoryja zakryćcio he-
tych školaŭ matywuje tym, što školy he-
nyja praz try miesiacy nia byli čyn-
nyja. U zwiazku z hetym, my hetu
sprawu rassledawali i dawiedalisia,
što wyżej aznačanyja litoŭskija pry-
watnyja školy nie mahli być čynnyja
dziela taho, što nia byli začwierdža-
nyja pradaŭlenyja t-wam „Rytas“,
wučyciali, a nia byli jany začwierdža-
nyja dziela taho, što jany nie mahli
atrymać ad administracyjnych uładaŭ
paświerdžańnia moralnaści.

Cikawa, što niekatoryja wučyciali,
z hetych-ža samych niezačwierdżanach
z pryčyny niastaćcy paświerdžańnia mo-
ralnaści, u dziaŭaŭnyja pačatkawuju
školy byli pryhatyja. Naprykład, wu-
čycielcy G. Gadałajtis była zaprapa-
nawana dziaŭaŭnaja pačatkawaja škola
u Daŭniach (Suwałsk. paw.), a
wučyciel M. Bigelis byŭ naznačany
kuraŭnikom dziaŭaŭnaj školy u Pa-
miarkach.

Naleža tak-ža zaznačyć, što hetymi
dniami kuraŭnik pačatkawaj školy
t-wa „Rytas“ u Kruklach, wučyciel
Makarewič atrymaŭ z Školnaj Kurato-
ryi piśmo, u jakim зроблены zakidy,
što ŭ hetaj škole zakuranyja ścieny,
što niama tablicy da pisańnia i h. d.
Tymčasam wiedama, što ścieny ryta-
saŭskaj školy u Kruklach wytynkawa-
nyja, wybielenyja i što heta škola ma-
je nawat dźwie tablicy da pisańnia.

Sprawu hetych zakidaŭ wučyciel
Makarewič musiŭ rastłumačyć na piś-
mie praz dwa tydny, što jon i zrabieŭ.

Da hetaha možamo dać tołki
toje, što my bielarusy „ščasliwiejšyja“
za litoŭcaŭ, bo my... heta ŭsio ŭžo
daŭno pierazyli, kali byli likwidawa-
nyja ostatki našych pačatkawych školaŭ.
P. Ł.

**БЕЛАРУСЫ! Падтрым-
вайце сваю прэсу. Выпісвайце най-
стафэйшую беларускую газету
„Беларускую Крыніцу“!**

Zabojstwa polskaha ministra ŭnutranych spraŭ Branisława Pierackaha.

Dnia 15 čerwienia s. h. u Warša-
wie zastreleny ministr ŭnutranych spraŭ
B. Pieracki. Ministra zastrelili z re-
walweru niawiedamy zabojca a hadzi-
nie pałowa čačwiertaj papaŭdni ŭ sie-
niach „Tawaryskaha Klubu“ pry wul.
Foksal Nr. 3. Min. Pieracki zaŭsiody
u hetym klubie abiedaŭ i pryjechaŭ
tak-ža na abied tudy ŭ hetu trahičny
dzień. Zabojca ŭ ministra wystreliaŭ 3
razy; adna kula śmierotna prabiła pa-
tylicu, druhaja prabiła kapieluch i

prajšla kala wucha, a treciaja ŭleźła
u padłohu, bo zabojca stralaŭ u mi-
nistra i tady, kali ministr pawaliusia
ad pieršych wystreliaŭ.

Ministr żyŭ z śmierotnaj ranaj ka-
la 2 hadziń, ale nieaprytamnieŭ i nia-
prytomny ŭ špitali pamior.

Zabojca, zastreliaŭši ministra, pa-
woli wyjšaŭ na wulicu i nie špiašaju-
čysia pašoŭ. Kali pačali za zabojcam
hnecca i kryčać — ławicie, tady pa-
čaŭ jon uciakać. Pa darozie prastreliaŭ

palicejskaha, jaki chacieŭ zatrymać
zabojcu, adnamu čalawieku što staraŭ-
sia zapynić jaho ŭdaryŭ rewalweram
pa haławie, i sam uciok i schawaŭ-
sia tak, što palicyja jaho i dasiul nie
znajšla.

Nawočnyja šwiedki zabojstwa ra-
skazwajuć, što zabojca min. Pieracka-
ha čalawiek małady i byŭ pryhoža
adzieŭsysia.

Palicyja, jaŭnaja i tajnaja, ener-
hična šukaje zabojcy dalej.

Pachowiny ministra Pierackaha.

Pašla zabojstwa ministra ŭ War-
šawie wa ŭsich haradoch Polšcy la-
dzili chaŭtury. Na hetych chaŭturoch
hawaryli prawomy. Wystupali z pra-
mowami pierawažna pradaŭniki Be-
Be, jakija padčorkawajućy zasluhi na-
božyčka, wykazwali, što sučasnaja pol-
skaja ŭłada silnaja i ŭtrymae ŭ Polš-
cy ład.

Min. Pierackamu prad pachowi-
nami marš. Piłsudski daŭ čyn hiena-
rała (Pieracki byŭ pałkoŭnikom).

Pachawali min. Pierackaha ŭ No-
wym Sončy ŭ Haličynie, adkul nia-
božyk pachodziŭ i dzie żywie mat-
ka i ŭsia radnia zabita. Pachowiny
adbylisia ŭračysta 19 čerwienia.

Nowy ministr unutranych spraŭ u Polšcy.

Pašla zabojstwa min. Pierackaha,
na jaho miesca na ministra unutranych
spraŭ naznačyli prof. Kažoŭskaha, ja-

ki adnačasna žyjaŭlajecca i staršynioj
Rady Ministraŭ.

Koncentracyjnaja abozy ŭ Polšcy.

Prezydent Polskaj Respubliki wy-
daŭ dekret, jakim zawodziacca ŭ Polš-
cy koncentracyjnaja abozy dla asob,
što pahražaŭ hramadzkaŭ biašpiecy.
Dekret heny ŭžo abwiešćany ŭ „Dz.
U. R. P.“ z dnia 18.VI. 1934 h. i
abawiazwae ad dnia apublikawańnia.

Premjer prof. Kažoŭski ŭ hutar-
cy z pradaŭnikom presy ab koncen-
tracyjnych abozach wykazaŭ nastup-
naje:

Ab matywach, jakimi kiraŭaŭsia
urad wydajućy takaje rasparadžeńnie,
haworyć nia prychođizicca, bo raspa-
radžeńnie haworyć samo za siebie.

Stanowišča uradu ŭ hetaj sprawie
wyjawiŭ premjer Kažoŭski ŭ pramo-

wie nad damawinaj min. Pierackaha
miž inšym hetkimi sławami:

„Siachnuŭ niechta pa aružža te-
roru. Chto-b nia byŭ i adkul by nia
byŭ zabojca, adkaznaść moralnaja za
jahony čyn zwalwejecca na ŭsich pry-
hataŭlajućych aružža i atmosferu te-
roru. Na ich usich spadzie surowaja,
karajućaja ruka dziaŭawy...“

Ab koncentracyjnych abozach
premjer skazaŭ hetak: Miascy adasob-
nieńnia — nia treba hetaha čłba
taić — buduć mieć rehulamin wielmi
ciažki i surowy, buduć ničym inšym,
jak tołki pryładaj surowaj i karajućaj
ruki dziaŭawy.

Aryšt siabry C.K. BChD Jana Čarneckaha.

Dnia 17 hetaha miesiaca byŭ
aryštawany ŭ Lachawičach wiedamy
dziejać u Baranaŭskim pawiecie, sia-
bra Centr. Kamitetu BChD. Jan Čar-
necki. Unačy ŭ 2 hadzińie ŭ dom
Čarneckaha pryšli dwa palicyjanty,
jakija zrabili wobysk, zabrali numary
„Šlachy Moładzi“, karespandencyju

i adzin numar „Baračby“, jakuju biez-
adkaznyja adzinki rassyliŭ poštau
usim wydatniejšym asobam. Pośle
wobysku adprawili J. Čarneckaha na
pastarunek u Lachawičach, a potom u
Baranawičy. Pryčyny arištu niawie-
damy.

Balšawiki ŭ S.S.R.R. b. pašla P. Karuzu «уничтожили».

Rasiejskaja hazeta ŭ Wilni „Ha-
she Wreia“ padaje, što b. pasol P.
Karuzza niejkim čynam paraŭ u SSRR
i tam balšawiki jaho „уничтожили“.
Sapraŭdy, Karuzza daŭno žnik z
wačej bielaruskaha hramadzanstwa;

P. Karuzu wyklučyli z partyi BChD—
hadoŭ sa try tamu; pašla hetaha jon
prabywajućy ŭ Wilni šukaŭ adpawie-
naj sabie pasady i ŭ kancy žnik nia-
wiedama kudy.

Jak wyhladaje dekret ab koncen- tracyjnych abozach u Polšcy.

Art. I. Asoby, katorych dziejańść
abo pastupki dajuć padstawu dapu-
skać, što pahražaŭ narušeniŭ biaš-
piečnaści, supakoju, abo hramadzkaŭ
ładu, mohuć być zatrymanyja i pry-
musowa pamiešćany ŭ miastach ad-
asobnienych, nie praznačanych dla
asob zasudžanach abo arištawanach z
pryčyny pastupkaŭ.

Art. II, punkt 1. Zahad ab zatry-
mańni i škirawańni zatrymanaj asoby
u miesca adasobnieńnia wydae ŭłada
administracyi ehulnaj.

Punkt 2. Pastanowu ab prymuso-
wym adasobnieńni wydae sudździa
śledčy na propazyku ŭłady, jakaja za-
hadaŭa zatrymańnie; umatywawanoja
prapazyka henaj ŭłady jość dastatač-
naj pastanowaj na wydańnie pasta-
nowy.

Punkt 3. Kopija pastanowy budzie
daručana asobie zatrymanaj u pracia-
hu 48 hadziń ad času jaje zatrymańnia.

Punkt 4. Suproć pastanowy sudź-
dzi apelacyi niama.

Art. III. Ab adasobnieńni pasta-
naŭlaje sudździa śledčy, wyznačany
specyjalna administracyjnaj kalehijaj
terytoryjalnaha akružnoha sudu. Te-
rytoryjalnym sudom jość toj akružny
sud, na terytoryi jakoha znachodziacca
miesca adasobnieńnia.

Art. IV. Punkt 1. Adasobnieńnie
moža być pastanowiena na 3 miesia-
cy. Moža być pradoŭžana u zwiazku
z pastupkami adasobnienaha jašče na
3 miesiacy paradkam akreślenym u
art. II.

Punkt 2. Adasobnienyja mohuć
być zatrudnieny wyznačajim pracaj.

Art. V. Wykanańnie hetaha raspa-
radžeńnia daručajecca ministram unu-
tranych spraŭ i sprawiadliwaści.

Art. VI. Hetaje rasparadžeńnie
stanowicca abawiazwajućym ad dnia
jaho abwiešćania i pierastaje aba-
wiazwać u termińie i na abšarach, ka-
toryja akreślić rasparadžeńnie Rady
Ministraŭ.

Hety dekret padpisany prezidentam
i ŭsiami polskimi ministrami.

i zatruty. Tabak! Ty niasieš z saboju swarki i pra-
klony, stratu hrašej izdaroŭja; praz ciabie cierpieć
bol haławy žonki ad mužoŭ i naahul žančyny ad
mužynaŭ, katoryja, i tak mała rozumu mieuŭ,
reštu zatruwajuć horkim dymam. Tabak! ciabie nie
darema prazwali „čortawym zlellem“, bo, jak ka-
žuć, najbołšuju lulku na świecie kuryć sam Lucy-
par u piekle, hdzie smažucca samyja zakamianie-
lyja hrešniki; a piakielnaja machorka samaja naj-
harčejšaja. Dyk musić dziela taho Kaściol Kata-
licki nia ŭwodzić u światyja kurcoŭ i tabačnikaŭ,
i wielmi nia rady, što kurać ksilandy.

Tabak! ty, ahida, ty abrydaŭ... U kožnaha kur-
ca poŭna ŭ horle i ŭ hrudziach toj samaj cłahu-
čaj smaht, što cłacie z lulki. Dyk kožny kurec plu-
je i charkaje; pluje, morščycca i... ŭsiožtyki kuryć.
Haładuje — i kuryć chwareje — i kuryć! Kab-ža
waša šerś kureła, maje wy ludcy! bo ŭžo i sam
ja nia wiedaju, čaho wam lepšaha žadać?

A ci wiedajecie, maje rodnienkija, adkul heta
niačystaja siła, hety praklaty tabačyšča da nas da-
staŭsia? Z Ameryki! Adtul prykaciłasia da nas na-
ša miłaja bulbačka, „chleba pamacnica“, i adtul
prypouž da nas hety prahorkly tabačny dym — ra-
zam z tym tabakom, što prywleził da nas z Ame-
ryki dobryja ludzi, kab ich za żywot uziła. Praslyŭ
tabakom adzin francuski wučony proŭwiščam Nikot
(ni sabaka ni „kot“, ale wučony), ad katoraha i sa-
ma tabačnaja atruta nazywajecca „nikatyna“. I woŭ
ad hetaha času naša żywicio i tak horkaje, paharče-
ła jašče horš; a naša bielaruskaja dola i tak cłom-
naja, paciarniela ad tabačnaha dymu jašče bołš.
Skolki-ž straty daje tabak praz marnatraŭstwa
Skolki ludziej na jaho narakaje i skolki babaŭ ja-

ho praklinaje! Skolki sami kurcy ad jaho cierpieć—
kuraćy, kašlajućy i chwarejućy, a kali nie chwa-
cić sumujućy i narakajućy! Skolki taho-hetaha...
i ŭsioho takohol...

Skolki taksama i naš biednieŭki Marcuk, wia-
likaŭ i staraŭ siracina, naclarpieŭsia!.. bo pośle
toj reformy i pierachodu ŭ tuju łazniu nia mieŭ
tabaku.

— Kab joj dna ŭ piekle nia bylo! — klaŭ
z celaha serca stary Marcuk.

— Kamu? što ty tak kłaniešsia! — swaryła-
sia na swajho dzieda staraŭ Marcučyha.

— A haspadyni: heta praz jaje łasku my cier-
pim; a ja woŭ muŭ abychodziacca biaz lulki.

Marcučyha wielmi nia lubiła haspadyni, ale
taksama nia lubiła i tabaku, dyk saŭsim nie spaču-
wała swajmu dziedu.

Paciarpi, Michał, — kazała jana: — adwyk-
nieš ad lulki, dyk i mnie lahčej budzie żyć z taboju.

— Što ty mnie wiarzoliš — „adwykni, adwyk-
ni!“ Tabie heta lohka skazać, a mnie dyk wun jak
prychodziacca!

Stary byŭ wielmi znerwawany: nia kuryŭ ad
učarajšaha, a synu kłaniacca nie chacieŭ. Dyk cha-
dziŭ pa chacie, niby nawodziacca paradak, a pa-
praŭdzie dyk tołki nazalaŭ starusle i čepiŭsia biaz
daj pryčyny da kožnaj makulinki.

— A woŭ ja nia kuru ŭsio żywicio i żywju,
dyk i ty nie pamreš, — kazała Marcučyha.

Ale heta tołki dapoŭniła miery: Marcuk schwa-
ciŭ stary wienik i miarkawaŭ ŭžo staruchu dobra
addubazić. Dy woŭ na parozie pakezaŭsia syn,
ksiondz Michał Marcinoŭski. Niešta-niejkaŭe kaciła
jaho ŭ sercy, dyk pajšoŭ da bačkoŭ — moža ich

paciešyć, moža ŭ čym pamahćy, nu adnym słowam,
adwiedać. Ale, hlauuŭši na takuju scenu, što bački
pačynajuć strašennuju wajnu, adstupiŭ pašpiešna
nazad. Heta taksama dapoŭniła miery: ksiondz Mi-
chał strašenna zhoršyŭsia i z tajej pary bołš da
bačkoŭ nie chadziŭ, — bałazie znajšliasia takaja
ważnaja pryčyna.

Praŭda, stary Marcuk zrazu źmiarkawaŭ, što
dziela — dreŭ, apuściŭ ruki, wlenik z pahardaj ki-
nuŭ u kut, nawiet plunuŭ na jaho, ale bylo ŭžo
poznaj. A starucha tymčasam hałasiła na ŭsio chatu:

— Ty stary — chren! što ty narabiŭ? ciapier
naš synok nikoli da nas nia prydzie.

— Nia prydzie, dyk i nia treba, — kazaŭ
Marcuk: — i ja da jaho nie pajdul.

Tak i zažyli staryki na swaim adnasielli.
Marcuk ŭžo padumywaŭ z taho hora i synu na
styd, pajsci iznoŭ na službu, ale nia moh sabracca:
adwyk, dyj staryja kości nie chacieli cłazka pracawać.

Haspadynia akuratna try razy na dzień prysy-
ła starym charčy, časam lepšyja, časam horšyja,
jak kali padyjšło joj pad humar. Čas kaciŭsia do-
lej-dalej; staryja prywykli da nowych abstawinaŭ;
Marcuk maŭčaŭ, zaciaŭši zuby; a tabaku tołki nia
było, bo ani probaršč, ani haspadynia ab heta nie
kłapaciłasia.

Niekali, niehdzie, niejki filazaf kazaŭ, što ba-
by pieramieniajucca jak miesiac. Fil kab jon tak
z nosam byŭ, jak baby pieramieniajucca. Baba jak
uprecca, dyk niŭjaki kaziol tak nie patrapić. Jašče
da tryccaci hadoŭ baba tak-siak, ale ŭžo pośle —
stop! Bołš tryccaci baby nawiet i hadoŭ sabie nia
ličać, a kali i dabaŭlajuć, dyk tołki na piać hadoŭ
adzin hadočak. Nu, ale ab hetym skazaŭ druhim razam.

Polski palicyjant spalił biel. malitaunik.

U białoruskiej katolickiej czasopiś „Chryścijańska Dumka” Nr. 6 z s. h. nadrukowana korespondencja ab spaleńni palicyjantem białoruskiego katolickiego malitaunika u wioscy Bielkiškach, kala Świra, Świanclanskaha paw. Ab hetym akcie miż inšym skazana u henaj časopisi hetaki: „Lubim my tak-ža malitaunik „Hołas Duży”. Na im ja try hady malituisia, aź pakul kamandant Świrskaj palicyi, što by

tam daŭniej, pryšoŭšy ŭ maju chatu, spalił jaho, nazywajučy kniżku ŷyderswam, a ks. Stepowiča, katory jaje napisaŭ i biskupa Matulewiča, katory jaje aprabawaŭ, nazywaŭ bałšawikami”.

Heta pakazwaje, jakija bywajuć adnosiny palicyi ŭ białoruskaj wioscy da białoruskaha narodnaha ruchu wa ŭsich jaho halinach.

Roznyja wiestki.

Z UKRAINSKACHA ŽYĆCIA.

Aryšty siarod Ukraincaŭ. Polska preša padaje, što byccom Ukrainkija nielehalnija arhanizacyi zała-žyli ŭ Krakawie swoj asiarodak prapahandawy i bajawy. Palicyja heta adnak wykryła i padčas rewizii znašla mnoha aružža i materiałaŭ, z jakich robiacca bomby. Znajšli šmat roznych nacyjanalistyčnych adozwaŭ, brašuraŭ i arhanizacyjny archiŭ. Taj-ža preša padaje, što z Krakawa dawalisia pryказы dziejaŭnia tajnym arhanizacyjam wa ŭsiej Uščodniaj Haliczyńcie, dzie żywuć Ukraincy. Aryštawali tam kala 30 asob.

Polskaja preša padaje tak-ža, što adbyłisia mnohija arišty siarod Ukraincaŭ wa ŭsiej Haliczyńcie. Hazeta „Chwila” piša, što ŭ Stanisławaŭskim wajawodztwie arištawanych kala 2000 asob.

U Čechasławačynie, ŭ miascowaści Karlowo, tamašniaja žandarmeryja dakanala rewizii i arištaŭ siarod ukrainskaha studentstwa. Znajšli byccom i tam aružža i amunicyju. Rewizii henyja byccom majuć suwiež z rewizijami ŭ Krakawie.

Z POLŠČY.

Aryšty. Polskaja preša padaje, što apošnimi dniami adbyłisia arišty wa ŭsiej Polščy. Palicyja dakanala rewizii i arištaŭ: u Krakawie, u Lwowie, Bielastoku, Starogardzie, Piotrkowie, Čenstachowie i ŭ mnohich inšych miascach Aryštawanych mnoha jość endekaŭ, narodnych socyjalistaŭ i siarod endeckich arhanizacyjaŭ moładzi.

Pasady dla adznačanych orderam „Virtuti Militari.” Ministerstwa nutranych spraŭ wydała zahad, kab wa ŭsich instytucyjach dziaŭaŭnaj administracyi i ŭ samaŭradach u pieršuju čarhu prymali na pasady adznačanych orderam „Virtuti Militari.”

Z ZAHRAICY.

Aryšty ŭ Łatwii. Nadowiačy palicyja arištawala 97 asob z fašystŭskaj arhanizacyi „Perkomkust.” Siarod arištawanych jość 26 čynoŭnikaŭ. Hena arhanizacyja nielehalnaja.

Ahraničennje ŭ prawach mowy narodnych mienšasćiaŭ ŭ Łatwii. Ministerstwa wydała zahad, jak treba wykonywać zakon ab swabodzie mowaŭ narodnych mienšasćiaŭ, kab pa-šyryć prawy mowy łatyskaj. Pawodle hetaha zahadu łatyskaja mowa abawiazwaje wa ŭsich publičnych miascach, a mowa narodnych mienšasćiaŭ maje hramadzkae prawa tolki ŭ zakrytych pamiaščeńniach.

Słowam, žwiarynaść łatyskaha nacyjanalizmu pierachodzić i hranicy przywałtaści.

Z Litwy. U minulym tydni adbyłisia sud nad zamachowcami, što niadaŭna prabawali ŭ Litwie škinuć urad i dać ŭladu ŭ ruki Valdemarasa. Sud zasudził: 2. ch na karu śmierci, a Valdemarasa na 12 hadoŭ wastrohu. Prezydent Smetona zasudžanych na śmierć pamitawaŭ i zamianiu karu śmierci na wastroh; adnamu na 11 hadoŭ, a druhomu na 10.

Palk Prystar u Litwie. Nadowiačy jezdził u Litwu aŭtobilem z Wilni b. premjer Polščy palk. Prystar. U Koŭnie Prystar praz pasieredniatwa francuskeho pasła nawiazaŭ styč-naść z ličioŭskimi dziaŭaŭnymi kurhami i wioŭ z imi hutarki. Abčym hawaryli, pakulšto niawiedoma. Heta pajezdka palk. Prystara ŭ Litwu wykli-kała ŭ polskaj, ličioŭskaj i zahranic-nej presie ŭsialakija dahadki.

Pišmy z wioski.

Wiestki z siała.

Pastaŭščyna. Warapajeŭskaja hmina. U našaj hminie hoład daku-čaje ŭsím sielanam i biedniejšym i ba-haciejšym. Polski ŭrad prysyłae po-mač, ale heta nia spyniaje hoładu; dajuć tolki pa 6 kiloŭ muki na dušu i bałš ničoha. Henuju pomač ceniać doraŭ, treba adrablać na darohach; rabotniku z kanjom ličać pa 3 zł. ŭ dzień, a piešamu pa 1 zł. 20 hr. Zapamahowaje žyta ličać pa 3 zł. za pud. Čhto maje kania i čas, zarobić pud žyta ŭ dzień, a biez kania i heta-ha nie zarobić.

Pole absiejeli niejak, ale tak-ža zapamahowym nasieŭniem. Niawieda-ma, jak budzie ŭ wosleń, bo ciapier henaje nasieŭnie canili tak-ža zadora-ha, dorożej rynačnej cany.

Dadam jašče paru sloŭ ab wy-barach wojta. Naša hminnaja rada pašla apošnich samaŭradawych wyba-raŭ wybrała na wojta asadnika. Sta-rasta hetych wybaraŭ nie začwierdził. Papiaredni wojt tak-ža asadnik, kato-raha lubić i padtrymliwaje starasta. Dyk cikawa, što budzie z hetymi wojtami!

Baryłka.

Ab našym žyćci — byćci.

Łučaj, Postaŭskaha paw. Daŭ-no ja pišaŭ u „B. Krynicu,” ale ciapier prybraŭsia i krychu napišu ab Łučajcach.

Łučajcy nia Kłajcy, ale narod ciomny i biedny. Akrom dzwioch-troch wiosak bahaciejšych, rešta ŭsie bied-nata. Ziemia nia waŭnaja, a haspa-darački da toho drobnija, što wielmi mała jak i haspadar samawystarčalny. Nacyjanalnaja šwiedamaść, ahułna biaručy, słabaja; šwiedamyja tolki adzinki, heta wiaskowaja białoruskaja intelihiencyja. Polskija arhanizacyi ŭ nas nijak nia mohnuć skleicca. Papiar-edni naš probaršč ks. Sadoŭski byŭ założyŭšy polskaje koła SMP. i jak jon jaho ni trymaŭ, usłoŭ taki nia ŭtrymałasia — razwaliłasia. Nowy kłondz pakulšto siadzić cicha. Jość tut „Stralcy”, jość i „Fiodary,” ale heta niečta niejakaje, dzie našyja chlapy šukajuć raboty. Kali-ž nie da-stanie raboty, dyk jon i nie „stralec” i nia „fiodar.”

Hmina našaja niejakaja nieščasli-waja; byli zdajecca i swaje wojty, ale byli i wialikija hminnyja wydatki. Pra-bili našy samaŭradaŭcy studni i tol-ki hroŭy wydali, bo śpiarša była wa-da dobraja; heta prabiwaŭnie kaštawa-ła, dyk i hawaryć niama pra što. Jašče adzin samaŭradawy abrazok: letaš pačali budawać budynak na ško-łu, nu i zbudawali. Kamisija budyn-ku adnak nie pryznała i nie pryniała. Skazali, što treba raźbirać ež da fun-damantu.

Sioleta wybrali na wojta z swa-jej hminy polskaha asadnika Čatawiek jon sprawiadliwy i nie hanarysty Pa-hladzim, jak jon budzie haspadaryć u hminie. Na padziel pomačy haładaju-čym, jaki prawodzić miascowsyja hminnyja ŭłady, ludzi wielmi kryŭ-dziacca. Za dapamohu treba adrablać; z kanjom(?) rabotniku ličać 1 zł. 25hr. u dzień, a za pud žyta rachawali 3 zł. 20 hr. Na siałbu sielanie bra-li nasieŭnie tak-ža zapamahowaje, dyk užo i biaduć, što i ŭdosleń supako-ju ad hoładu nia budzie, bo treba-ž budzie spłačywać daŭhi i niadoimki.

Ciaŭkaje žyćcio-byćcio našaha sielanstwa i treba šmat presawać, kab jaho paprawić. Dyk pracujma nad he-taj sprawaj i pracujma supolna, bo ŭ jednaści siła.

Wichor.

Прамень сьвятла.

Дуброва, Маладзчанскага пав. Стараннем нашай моладзі дня 21.IV. с. г. было зладжана ў нас беларускае прадстаўленьне. Ставілі „На розумам сьцямі, а сэрцам.”

Праграма і праспэкт Курсу бы-ла падана ў „Бел. Крыніцы” № 20 з дня 6.V.1934 г.

Зёлкі ад сяброў і несяброў купляе Беларускае Коопэратыўнае Т-ва „Пчала,” Вільня Каралеўская вул. № 3—8.

Адыгралі вельмі ўдачна; народу бы-ло поўна і ўсе былі вельмі эдаво-лены з беларускага прадстаўлень-ня. Гэты пад’ём духа ў народзе ня даў супакою ворагам беларускага адраджэньня; пасля прадстаўлень-ня былі даносы ў паветавае стара-ства, што прадстаўленьне было не паводле праграмы ў дазvole: па-чалася быццам ня ў той час, як было напісана ў старажытскім дазеле. Ад-нак на такую дробязь і ў старстве не зьявнулі ўвагі, накідаўшы толькі кіраўніку прадстаўленьня Грымалю, каб другі раз трымаўся і празначанага ў дазеле часу.

Дык да працы, моладзь! Загар-нізуйце гурток Беларускага Інсты-туту Гаспадаркі і Культуры і рас-паляйце сьвяцільні сьвятла.

Дубон.

Поп расеец у беларускім прыходзе.

У селюб, Наваградзкага пав. Наш у ваколіцах Уселяба куток мусіць найбольш глухі ва ўсей Зах. Беларусі. Аднак і ў нас народная сьведамасьць шырыцца і вядзецца барацьба за сваё роднае—беларус-кае. Вось тут праз „Бел. Крыніцу” я хачу падзяліцца з сваімі братамі беларусамі, што мы робім і што мусім рабіць у першую чаргу.

Ёсьць у нас цэрква, а ў цэркве поп расеец — афіцэр б. царскай арміі. Беларусы ён не ўважае; бе-ларускую мову называе „будзён-най.” Пропаведзі „наш” поп гаво-рыць толькі парасейску ў „істинно-русском духе.”

Расейскія чорнасоценцы папы ўжо чуюць беларускую сілу, дык і пачынаюць крыху ўступіць; сьв. Синод выдаў два беларускія маліт-веннікі і мітрапалітальнае „Слово” часамі піша нібы пабеларуску, дык і наш поп пачаў гаварыць хоць не пабеларуску дык аб беларусах. Вось на другі дзень Сёмухі ён прызнаўся да беларушчыны і ка-заў, што можа гаварыць пропаве-дзі пабеларуску і вучыць дзяцей у школе ў роднай беларускай мове.

Дык вусе як: поп кажа, што ён беларус, усе гаварыць пабела-руску, а пропаведзі гаворыць і ву-чыць дзяцей рэлігіі парасейску. Чаму гэта так? А вось таму: у Пра-васлаўнай Царкве на Беларусі зьверху, на пасадах іерархаў і ў Кансысторыях заселі расейцы, якія ня хочуць праводзіць беларусіза-цыі нашага рэлігійнага жыцця.

Калі Яго Блажэнства Мітрапа-літ Дзяніс з падуладнымі епіскапа-мі на беларускіх землях ня хочуць паўтарыць „пачаеўшчыны” на бе-ларускім грунце, дык нахай пры-слухоўваюцца да голасу Беларус-кага народу. „Пачаеўшчына” ў бе-ларускіх прыходах адбываецца па-ціху даўно. З гэтага найбольш ка-рыстаюць камуністы, баптысты і іншыя сэкты.

Пакуль яшчэ ня зусім позна бараніць цэркву ад ворагаў, узялі-ся за гэта дзела і нашыя верую-чыя: сабралі падпісы і паслалі да-маганьне завясыці добры, хрысьці-янскі, пабеларуску для беларусаў лад у рэлігійным жыцьці нашага прыходу.

Анатоль

Наша нясьведамасьць.

Кульга і каля Празарок, Дзі-сенскага пав. Наша вёска, як я пі-саў ужо ў „Бел. Крыніцы”, вялікая, жыхароў многа, усе беларусы, але ня ўсе сьведамыя. Жывуць нашы людзі на сьцеце і ня ведаюць, чаго ім трэба.

З гэтай нясьведамасьці многія сьмяюцца і з яе карыстаюць. Нашу моладзь узялі і напісалі ў палякі, залажыўшы польскае „кола”. Мо-ладзь, ня ведаючы, што з яе ро-бяць у гэтым коле, туды ходзіць і прыглядаецца, як баран на маля-ваныя вароты. Чаго і пашто яна туды ідзе, сама гэтага ня ведае.

Дарогая моладзь, вазьмі ў рукі родную беларускую газету, выпішы „Шлях Моладзі” ды прасьвячайся і ўсьведамляйся. Чытай беларускія газеты і кніжкі, дык пазнаеш вар-тасьць сабе і мэту ў жыцьці.

Гін-дзін.